

Staffan Ljungman

Alla dessa höll ihop under ständig bön

(Apg. 1:14)

Om den gemensamma bönen

De skulle vänta på vad Fadern hade utlovat, hade Jesus sagt. De skulle bli döpta med Helig Ande. De visste inte när eller hur det skulle ske, men de visste att det skulle ske. Och de visste hur de skulle vänta: under gemensam bön.

De hade fått lära sig av sin Herre att bönen normala atmosfär är gemenskap. Bönen han hade givit dem som mönster började med orden "Fader vår..." Det är bara en sysskon- gemenskap som kan tala till "vår" Fader. Även om man ibland ber ensam gör man det ändå som en del av en osynlig gemenskap, när man ber "Fader Vår".

Herren hade också sagt till sina lärjungar: "Allt vad två av er kommer överens om att be om här på jorden, det skall de få av min himmelske Fader. Ty där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem" (Matt. 18:19—20). "Två av er" — det är visserligen världens minsta församling, men ändå en församling. Det är alltså till den gemensamma bönen Herren knyter det uttryckliga löftet om bönhörvelse.

Därför var det självklart att den lilla församlingen i Jerusalem väntade på uppfyllelsen av Herrens löfte om Andens gåva under gemensam bön. Så kunde de också på Pingstdagen ta emot den utlovade utrustningen: "alla fylldes av Helig Ande".

Apostlagärningarna berättar sedan vidare om Kyrkans gemensamma böneliv. I kapitel 4 skildras de svårigheter Petrus och Johannes råkade ut för sedan de botat en lam man vid Sköna porten. De ställdes inför Stora rådet och blev förbjudna att tala eller undervisa i Jesu namn. Med denna varning släpptes de och sökte genast upp församlingen. Och hur reagrade denna församling? "När de andra hörde det, började de gemensamt be högt till Gud: Se nu hur de hotar oss, Herre, och ge dina tjänare frimodighet att förkunna ditt ord..." Och sedan sågs det: "När de hade slutat att be, skakade marken där de var samlade, och alla fylldes av den Helige Ande och förkunnade frimodigt Guds ord."

Ett annat exempel finner vi i Apostlagärningarnas tolfte

kapitel. Här är Petrus illa ute igen. Han har blivit gripen av kung Herodes. "Petrus hölls alltså fångslad, och i församlingen bad man ivrigt till Gud för honom." Då stod plötsligt mitt i natten en Herrens ängel framför honom och ledde honom ut ur fångselset. Så snart han var fri begav han sig till "huset där Maria bodde — där var många samlade till bön". Den gemensamma bönen fungerade och gav resultat. Den ena gången skakades marken, den andra gången trädde änglar fram och betjänade dem.

Gemensam bön idag

Så var det där och då. Hur är det här och nu? Som regel finns det alldeles för lite av gemensam bön i Svenska kyrkans församlingar. Av enskild bön finns det däremot nog mer än många tror. "När du ber, gå då in i din kammar, stäng dörren och be sedan till din Fader som är i det fördolda" — de orden har verkligen tagits ad notam av fromt kyrkfolk. Men dessa ord är uppenbarligen inte avsedda som ett mönster för normal bön utan som en varning för skrymteri. Vi ska inte be "i gathörnen" för att lysa med vår fromhet. Det är en sak. Men när vi verkligen vill ha vår bön besvarad och uppfyllt, då ska vi be gemensamt.

Gemensamt ber vi ju också i gudstjänsten. Men formulerade och upplästa förböner tenderar tyvärr att steha till tomma ord. Man frestas att citera fortsättningen av Jesu undervisning om bönen i Bergspredikan: "När ni ber skall ni inte rabbla tomma ord som hedningarna; de tror att de skall bli bönhörda för de många ordens skull" (Matt. 6:7). Vi behöver få ett friskt, omedelbart och naturligt gemensamt böneliv i våra församlingar. En gemensam bön som verkligen är gemensam i den meningen att alla känner sig delaktiga i den.

Bön brukar indelas i fyra slag: begärbön, förbön, tackbön och tillbedjan. Jag vill påstå att alla dessa fyra slag av bön i första hand bör utövas gemensamt. Där församlingsgemenskapen verkligen fungerar sker detta på ett alldeles naturligt sätt. Och det finns ingenting som så kan sveitsa samman en församlingsgemenskap som gemensam bön.

Begärbön

Begärbön låter som något ovanligt privat. Man begär något för egen del. Man bär fram sina behov till Herren. Det är verkligen inget fel i detta. "Låt Gud få veta alla era önskingar", skriver Paulus (Fil. 4:6). Men han skriver detta inte till en enskild utan till en församling. Önskingarna ska bäras fram gemensamt. "Bär varandras bördor, så uppfyller ni Kristi lag" (Gal. 6:2). Vilken lag? Jo, lagen om att älska varandra. I den kärleksfyllda gemenskap som församlingen är finns det inga privata behov. "Lider en kroppsdal, så lider också alla de andra" (1 Kor. 12:26) — så beskriver Paulus förhållandet mellan lemmarna i Kristi kropp. När jag mår dåligt så mår hela församlingsskroppen dåligt. När jag behöver något så behöver du något. Alltså är min begärbön din begärbön — eller rättare sagt hela församlingens.

Det här är inte så lätt att förstå i en miljö där vi är vana vid att var och en är sig själv närmast. Även om vi lever ett aktivt församlingssliv brukar vi diskret dra oss tillbaka för att var och en slocka sina egna sår. Möjligen söker vi privat själavård, men att vika ut våra behov inför en större församlingsgemenskap är vi alldeles för blygsamma för. Men detta är en falsk och alldeles obiblisk blygsamhet. Det bibliska monstret heter: bär varandras bördor. All privat begärbön av någon vikt bör snarast avprivatiseras och ersättas av förbön i församlingen.

Förbön

Förbön är en församlingsuppgift. Naturligtvis går det också bra att be enskilda förböner, men dessa blir ofta av mera allmänt innehåll. Om någon i församlingen har speciella behov finns det anledning till speciell förbön. Jämför församlingens förbön för Petrus och Johannes i Apg. 4 och 12. En gammal böneregel säger att allmänna böner får allmänna svar, medan bestämda böner får bestämda svar.

Bön för sjuka är en viktig uppgift för församlingen. Med församlingen menar jag då inte nödvändigtvis hela högmässoförsamlingen. Församlingen kan också uttryckas genom

en bönegrupp eller ett par tre förebedjare. Om en ensam person lägger händerna på sjuka och ber om helande, kan denne lätt få rykte om sig att vara "helbräddagörare". Detta är olyckligt, eftersom Andens gåvor inte får privatiseras. När Jesus sände ut sina lärjungar för att bl.a. be för sjuka, sände han ut dem två och två. En människa är en människa — två människor är en församling. När två "kommer överens om att be" utgör de församlingen i funktion.

Det är ingen tvekan om att Jesus ville att hans lärjungar skulle utöva förbön för sjuka. Vi kan också se att många sjuka helades i den nytestamentliga Kyrkan. Vill vi följa Herrens anvisningar, så bör denna förbönsuppgift praktiseras också idag.

Det som hindrar oss är rädsla. Både rädsla för att våga be i tro utan förbehåll och rädsla för att ge våra behov tillkänna. Ofta kommer förbönstjänsten igång genom att Herren ger någon en knuff i ryggen. Det uppstår ett allvarligt behov, en församlingsmedlem blir akut sjuk och det finns ingen betänketid. Så gick det till hos oss: en ung människa låg plösslått medvetlös, läkarna talade om en akut kris på ett par dygn med kanske 50% chans att överleva. Det var ingen tid att tveka: vi bad och smorde med olja, och sjukdomen vek bort. Efter denna start i förbönstjänsten gick det inte att sluta.

I vår församling har vi gått ut till de sjuka i "bönelag" på två eller tre medlemmar åt gången. I andra församlingar anordnas förbönsgudstjänster, där de som behöver förbön för kroppsliga, själsliga eller andliga behov får gå fram till förebedjare vid altaret. Sättet att be för sjuka får anpassas efter omständigheterna. Det viktiga är att församlingens förbönstjänst utövas och blir känd.

En svårighet är, som jag nämnde, att våga erkänna sitt behov av förbön. För att få exempel behöver jag inte gå längre än till mig själv. Det fanns en tid då jag besvärades av ganska täta förkylningar. En banal åkomma, men nog så irriterande för en präst som måste tala i alla sammanhang. När jag kände förkylningen stiga i kroppen bad jag till Gud om att slippa bli sjuk — men alltid förgäves. När vi redan en tid hade praktiserat bön om helande i församlingen, dök tanken upp hos mig att Herren, som hade helat cancer, faktiskt också borde

kunna hela snuva. Men jag hade lärt av erfarenheten att det inte var på min privata bön det skulle ske. Jag fick alltså gå till några andra i församlingen och berätta om min annalkande förkylning och be om förbön. Det var inte lätt. Otaliga människor dör i cancer varje dag, och så kommer jag dragande med min snuva. Men jag gjorde det i alla fall, och blev frisk. Och lärde mig, att liksom ingenting är för stort för Herren, så är heller ingenting för litet. Sedan dess har jag under snart tio år aldrig hindrats av någon förkylning.

Jag ska också berätta ett annat lärorikt exempel. En församlingsmedlem hade drabbats av ett ordentligt ryggskot. Vi samlades några stycken och bad för henne, och ryggskotet lämnade henne — nästan. Vissa rörelser kunde hon fortfarande inte utföra. Vi tackade i alla fall för att hon var nästan bra. Några dagar senare fick en annan i församlingen influensa med hög feber. Vi beslöt att be för honom, eftersom han hade en mycket viktig uppgift att utföra följande dag. Kvinnan med ryggskotet var med bland förebedjarna. Mitt under förbönen kom ett glädjerop från henne. Det sista av ryggskotet hade försvunnit — när hon glömde sig själv och bad för en annan. Den influensasjuka fick genast ännu högre feber och gick och lade sig, men nästa dag steg han upp fullkomligt feberfri och kunde resa iväg till sin viktiga uppgift, varaktigt frisk. Vi fick det helande vi hade bett om, och dessutom fick vi lära att förbön kan sätta helande kraft i rörelse också hos förebedjarna.

Vi har exempel på mycket märkligare helanden än dessa. Vi har också exempel på till synes uteblivet helande. Förbön betyder inte att vi övertar Herrens makt. Han är den Suveräne, som ingriper när han vill och på det sätt han vill. Men eftersom vi vet att han vill handla som svar på bön, måste församlingen vara trogen i sin förbönsuppgift.

Tackbön

Tackbön är också en gemensam uppgift för församlingen. Lika naturligt som att ringa en församlingsmedlem och säga "Hjälp mig att be för det och det behovet" bör det vara att

ringa upp och säga "Hjälp mig att tacka!" Är inte behoven privata så är inte tacksägelsemenena det heller. Både i högmässans bönavdelning och i mindre bönegrupper ska tacksägelsen ha sin självklara plats. I Fil. 4:6 står det: "Gör er inga bekymmer, utan när ni åkallar och ber, *tacka då Gud* och låt honom få veta alla era önskingar". Det ser faktiskt ut som om vi skulle tacka Gud innan vi talar om våra behov. Detta stämmer bra med Jesu ord: "Tro att ni skall få allt det ni ber om i er bön, då blir det så" (Mark. 11:24). När Jesus skulle uppväcka Lasarus, *bötyade* han med att säga: "Fader, jag tackar dig för att du *har* hört mig" (Joh. 11:41). Så får vi också ta ut förskott på tacksägelsen.

Den gemensamma lovsången är mycket viktig i församlingens liv. Herren är "den som tronar på Israels lovsånger" (Psalt. 22:4). Att hålla lovsångsgudstjänst är något mycket bibliskt. Gudstjänsten är ju en förövning för den himmelska lovsången. I mässan klingar änglarnas lovsång inför Tronen: "Helig, helig, helig, Herre Gud Sebaot". Här är det som om den stöja lyftes som skiljer himlen från jorden, och vi får med alla trogna i alla tider och med hela den himmelska härskaran prisa Herrens namn.

Själva nattvardshandlingen kallas också med ett fornkristet namn *eukaristi*, som betyder tacksägelse. Mässan uttrycker i handling försöningsoffret på Golgata och Herrens seger över synd och död. Att delta i denna handling är att föra *tacksägelse*. I vår församling som i många andra sjunger vi lovsånger under nattvardsutdelandet varje söndag. Vi möter ju honom som vill trona på våra lovsånger.

Med lovsång menar vi sånger som är riktade direkt till Herren. Alltså inte sånger om Herren och vad han har gjort — hur glada dessa sånger än må vara — utan sånger *till* Herren, där vi prisar hans namn. Men det viktigaste är förstås ändå inte ordalydelsen i det man sjunger, utan att man är inriktad mot Herren när man sjunger. Då blir lovsången församlingens svar på Guds frälsning. "Så vill vi genom Kristus ständigt frambära lovsång som ett offer till Gud, en frukt från läppar som prisar hans namn" (Hebr. 13:15).

Tillbedjan

Tillbedjan är att bli stilla inför Herren. Det är inte bön *om* någonting, inte heller tacksägelse *för* någonting. Tillbedjan är bön för Herrens egen skull. Vi prisar honom inte för vad han ger och vad han gör, utan för vad han är.

En form av gemensam tillbedjan är *tidegården*. Gärd betyder offer — ett lovoffer som frambärs vid olika bönedunder dagen. Tidegården består i huvudsak av växellåsta psalmtarpsalmer. När man ber dessa tretusenåriga böner sjunker man in i ett hav av tillbedjan, som i växellåstningen sänder våg på våg mot himlens strand. Denna bönform är den mest objektiva som finns. Inte ett enda ord formulerar jag själv. Jag ber inte bara med den bedjare som skrev ner orden för tusentals år sedan. Jag ber också med alla andra bedjare tiderna igenom som gjort dessa ord till sina. Tidegården är inte någon enskild bedjares bön utan hela Kyrkans bön. Jag behöver inte tänka på att lägga in hela min känsla i varje bönord. Orden är redan till brädden fyllda av miljoner människors liv med dess lidanden och glädjeämnen. Jag får vila i denna bön, låta mig spolans med av dess vågor. Det är inte jag som bär bönen utan bönen som bär mig.

Man kan be tidegården enskilt och ändå *vet* sig vara inlemmad i en stor skara av bedjare. Det naturliga är dock att denna bönform tillämpas i församlingens gemenskap. I något så när stora församlingar bör dagliga tideböner kunna hållas. Det är inte nödvändigt att någon präst är närvarande. Att hålla börens låga brinnande är en uppgift som delas av alla kristna.

En annan form av tillbedjan är *meditationen*. Meditation är betraktande bön. I den klassiska kristna traditionen fäster man inte så stor vikt vid sittställningar och andningsteknik och andra yttre ting, som kännetecknar den österländska meditationsformen. Det viktiga är att man sätter sig in i det bibliska sammanhanget. Man låter tid och rum upphävas och möter Herren i sitt eget inre. Meditationen kan så småningom övergå i kontemplation, det vill säga ordlös bön. En annan variant av ordlös bön är tungotalet, där man prisar Herren på ett andelingsvet språk som man inte själv formulerar. Man använder då ett slags direktlinje till Gud. "Vi vet ju inte hur vår bön egentligen bör

vara, men Anden väddjar för oss med rop utan ord, och han som utforskar våra hjärtan vet vad Anden menar, eftersom Anden väddjar för de heliga så som Gud vill" (Rom. 8:26—27).

Meditation kan man öva enskilt men också gemensamt. En form för församlingens gemensamma meditation kallas med ett engelskt ord *retreat* (= dra sig tillbaka). När man går i retreat lämnar man tillsammans vardagsmiljön för att uppsöka en avskild plats, där man kan få stillhet för sin tillbedjan. Under retreaten, som brukar vara några dagar, iakttrar man tystnad, som endast bryts av den gemensamma tidebönen och mässan. I tystnaden kan Herren komma till tals med oss. Tystnaden blir också en vila från allt som tränger sig på oss i vanliga fall. Jesus sade en gång till apostlarna: "Följ med mig bort till en öde trakt, så att vi får vara ensamma och ni kan vila er lite" (Mark. 6:31). På samma sätt behöver vi vila och avskildhet för att vara tillsammans med Herren. Ett viktigt inslag i retreaten är den gemensamma meditationen, där ledaren hjälper oss till inlevelse i bibeltexten. Det är viktigt att retreatmiljön är alldeles kravlös. Jag måste inte prestera en viss grad av tro eller fromhet för att kunna delta. Jag får komma precis som jag är. Min enda insats är att ge Herren tillfälle att verka i mig — om han vill och som han vill. Tystnaden är heller inte ett krav utan en vila. Man skulle kunna tro att tystnaden och stillheten skulle verka isolerande, men det är alldeles tvärtom. Man känner sällan en så djup gemenskap som med de människor man har tigit tillsammans med ett par dagar. Den gemensamma tillbedjan för oss nära varandra.

"Alla dessa höll ihop under ständigt bön." Detta borde kunna vara en beskrivning av vilken kristen församling som helst. Bönen skulle vara den minsta gemensamma nämmaren i församlingslivet. Två eller tusen — antalet spelar ingen roll. Det viktiga är att vi är sammanfogade med varandra i gemensam nöd och gemensam glädje. Allt kan förvandlas till bön, och bönen förenar. Då kommer det att gälla om oss som det gällde om de första kristna: "Alla de många som hade kommit till tro var ett hjärta och en själ" (Apg. 4:32). Det undret kan bara den gemensamma bönen åstadkomma.